

Tysklands koncept för kompetensförsörjning

BAKGRUND

Tyskland har länge sett att det finns ett behov av att säkra kompetens och personal till den kärntekniska sektorn. När landet i 1998 beslöt att lägga ned kärnkraftsproduktionen var frågan om bevarandet av kompetens och expertis högt på dagordningen. Förutom vikten av att bibehålla befintliga kompetenser innebar nedläggningen – som tidigarelagts till 2022 – också att kärnkraftverkens befintliga medarbetares kompetenser behövde anpassas. En utvärderingskommission som nedsatts av den federala regeringen, ”Kärnsäkerhet- och slutförvarsforskning” (Nukleare Sicherheits- und Endlagerforschung) tog fram ett underlag och kom med rekommendationer för hur forskningsinstitutioner skulle prioritera och samarbeta. Rekommendationerna ledde bland annat till att Tyskland vid millennieskiftet grundade ett nationellt kompetensnätverk för kärnteknik (KVKT),ⁱ ett kompetensnätverk för strålningsforskning (KVSF),ⁱⁱ samt ett finansieringskoncept för forskning och avveckling av kärnkraftsanläggningar (FORKA).ⁱⁱⁱ Det koncept som nu är under utveckling bygger vidare på dessa nätverk och koncept.

En rad nya tyska lagstiftningar och förordningar såsom den nya strålskyddslagen (31:a december 2018)^{iv} och bestämmelser om nödsituationer och miljöövervakning av radioaktivitet (1:a oktober 2017)^v har också medfört nya utmaningar kopplade till specialkompetenser som konceptet är tänkt att bemöta.

MÅL OCH SYFTE

Den tyska regeringens koalitionsavtal (KOV) från 14:e mars 2018 beskriver hur regeringen kommer att ansvara för att utveckla ett koncept som dels syftar till att upprätthålla den professionella kärnkraftsrelaterade kompetens som redan finns, dels säkrar att kompetenserna även kommer finnas i framtiden. Konceptet fokuserar särskilt på att upprätthålla och utveckla kompetens och expertis inom drift, avvecklings- och kärnsäkerhetsfrågor specifikt relaterade till kärnkraftverk. Även mellan- och slutförvar av kärnavfall är i fokus.^{vi} Det övergripande ansvaret för att först utveckla och sedan implementera och driva konceptet ligger hos det tyska Miljödepartementet (Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und nukleare Sicherheit).^{vii}

Ett annat överordnat syfte och långsiktig målsättning med konceptet är att säkra att Tyskland, trots nedläggningen, får ett varaktigt inflytande på kärnsäkerheten i Europa. Regeringen ser ett stort behov att bevara den forskningsmässiga expertisen för att även i fortsättningen kunna ha internationellt inflytande inom dessa frågor, vilket även framgår i KOV.^{viii}

Konceptet är tänkt att fungera som en överordnad paraplyverksamhet som samordnar de olika perspektiven som ryms inom det. Givet dess långsiktiga målsättning är konceptet särskilt inriktat på att främja forskning, vars livskraftighet bedöms som en förutsättning för den framtida kompetensförsörjningen. Planen är därför även att konceptet ska bidra till att uppdatera den tyska forskningsstrategin.

STRUKTUR, MÅLGRUPP OCH RESURSER

Konceptet riktar sig mot flera områden: grundutbildning, vidareutbildning, forskning och undervisning. Olika aktörer kommer att ansvara för olika områden. Då konceptet ännu är under utveckling är det dock i dagsläget inte fastställt vilka specifika aktörer som kommer att vara involverade i att implementera och

driva konceptet mot de individer som utgör den slutliga målgruppen. Den tyska staten är slutgiltigt ansvarig för att resursätta konceptet i form av finansiering, tid och personal, men det är ännu inte fastställt hur detta kommer se ut på detaljnivå.

Som en del av förarbetet genomför det tyska Miljödepartementet i nuläget behovsanalyser för att identifiera befintliga och potentiella kompetensgap hos nationella och federala myndigheter, expertorganisationer, kärnkraftsoperatörer samt utbildningsinstitutioner.

STATUS PÅ KONCEPTETS UTVECKLING

Utvecklingen av konceptet ska färdigställas inom den nuvarande regeringsperioden som avslutas i 2021. Konceptet är ännu i en uppbyggnadsfas och många frågor är ännu obesvarade. Detta innebär att mer detaljerad information ännu inte är tillgänglig. Än så länge är det även oklart hur omfattande konceptet kommer vara i termer av antalet aktörer, deltagare, finansiering och arbetsinsatser.

När konceptet väl är implementerat är det tänkt att fortgå löpande fram tills regeringen fattar övrigt beslut i frågan.

ⁱKompetenzverbund Kerntechnik. 2019. <http://nusafe-server.nuklear.kit.edu/start.htm>

ⁱⁱGSI Helmholtzzentrum für Schwerionenforschung. 2019. <https://www.gsi.de/start/aktuelles.htm>

ⁱⁱⁱBundesministerium für Bildung und Forschung. 2017. FORKA – Forschung für den Rückbau kerntechnischer Anlagen. https://www.grs.de/sites/default/files/arbeitsfelder/bmbf_foerderkonzept_forka_zur_rueckbaubegleitenden_forschung.pdf

^{iv}Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz. 2018. Gesetz zum Schutz vor der schädlichen Wirkung ionisierender Strahlung. <https://www.gesetze-im-internet.de/strlsgb/>

^vBundesministerium für Umwelt, Naturschutz und nukleare Sicherheit. 2017. Verordnung zur weiteren Modernisierung des Strahlenschutzrechts. https://www.bmu.de/fileadmin/Daten_BMU/Download_PDF/Glaeserne_Gesetze/19_Lp/artikelvo_strlsgb/artikelvo_strlsgb_bf.pdf

^{vi}Die Bundesregierung. 2018. Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD. Rad 6677–6679. <https://www.bundesregierung.de/breg-de/themen/koalitionsvertrag-zwischen-cdu-csu-und-spd-195906>

^{vii}Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und nukleare Sicherheit. 2019. <https://www.bmu.de>

^{viii}Die Bundesregierung. 2018. Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD. Rad 6681ff. <https://www.bundesregierung.de/breg-de/themen/koalitionsvertrag-zwischen-cdu-csu-und-spd-195906>

Informationen om konceptets innehåll, status och arbetsprocess kommer från Markus Pfaff, Samordningsavdelningen för Allmänna Kärnsäkerhetsfrågor, Miljödepartementet (Allgemeine Angelegenheiten der nuklearen Sicherheit, Abteilungs koordinierung Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und nukleare Sicherheit)